

Motion om att implementera läsningsmetoden "phonics"

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. I motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad i större utsträckning ska implementera läsningsmetoden "phonics" i stadens skolor. Bakgrunden är att en internationell studie har visat att läsförmågan hos svenska elever har försämrats. Motionären beskriver vidare att experter i en artikel om läsinlärning och lässvårigheter lyfter val av metod kan ha avgörande betydelse för elevernas läsförmåga på längre sikt. Ljudning (eller "phonics") framhålls som en av forskningen förespråkad metod för att koppla bokstavskombinationer till ljudkombinationer och talade ord.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Almega Stockholm och Stockholms universitet.

Almega Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att en effektiv läsundervisning för den grupp elever som behöver det kräver mer än bara "phonics". Det är således nödvändigt med en balanserad och språkutvecklande undervisning som integrerar både avkodning och språkförståelse och som tar hänsyn till elevernas unika förutsättningar.

Utbildningsnämnden anser att en effektiv läsundervisning för den grupp elever som behöver det, kräver mer än bara "phonics". Det behövs en balanserad och språkutvecklande undervisning som integrerar både avkodning och språkförståelse och som tar hänsyn till elevernas unika språkliga och kulturella bakgrunder.

Stockholms universitets Humanistiska fakultet ser det som oroande att politiker vill detaljstyra lärares klassrumsarbete ner på metodnivå. Med det sagt ställer sig Humanistiska fakulteten bakom ambitionen att implementera ”phonics” i *större utsträckning* med förbehållet att det finns en risk att en balanserad syn på läsning/skrivning marginaliseras i och med att en metod förespråkas framför andra.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Att alla Stockholms elever ska få rätt verktyg för att lära sig läsa är en självklar utgångspunkt för alla Stockholms skolor. Läsning är en nyckel för att kunna ta till sig all annan undervisning. Svenska elevers vikande läskunnighet är oroande och det är uppenbart att skolan behöver ha ett starkt fokus på språkinläring och läsning.

Undervisningen i våra skolor ska utgå från läro- och kursplaner och vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Strukturerad ljudningsmetod ”phonics” är viktig, inte minst i den tidiga läsinläringen. Det är en metod med gott stöd i forskning som används och ska fortsätta användas av lärare på våra skolor. Men som samtliga remissinstanser framhåller krävs fler än en metod för att elever ska tillägna sig god läsförståelse och språkförmåga. En balanserad läsundervisning som kombinerar strukturerad ljudningsmetod med olika språkutvecklande aktiviteter är nödvändig.

Stockholms universitet påpekar i sitt remissvar att de ser med oro på att politiker vill detaljstyra lärares klassrumsarbete ner på metodnivå. Det är en oro jag delar. Jag är övertygad om att våra skolor blir bättre genom att vi ger våra lärare förutsättningar, att utifrån sin professionella kunskap och erfarenhet, anpassa undervisningen till de specifika förutsättningarna i varje elevgrupp.

Bilaga

Motion om att implementera läsningsmetoden "phonics" dnr KS 2025/439-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner och Dennis Wedin (båda M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen
2. Att därutöver anföra

I svaret på Stockholmsliberalernas motion menar SLK med flera att det inte skulle vara förtjänstfullt att enbart arbeta med ”phonics”. Det är dock inte heller vad vi föreslår. God avkodning räcker varken för god läsförståelse eller skriftlig förmåga. Däremot är automatiserad avkodning helt avgörande för att avlasta hjärnan så att den kan koncentrera sig på förståelse och analys. Här finns alltså ingen motsättning

mellan phonics och ett i övrigt språkutvecklande arbetssätt. Däremot behöver svensk skola i högre grad använda sig av evidensbaserade metoder, eftersom det idag tyvärr förekommer metoder som inte fungerar tillräckligt bra eller i värsta fall inte alls för att knäcka läskoden. Det leder till att elever ytligt sett framstår som läskunniga, men i själva verket inte förstår vad de läser. De eleverna klarar vare sig sina studier eller får det stöd de behöver.

Föredragande borgarråd framhåller också att det krävs fler än en metod för att elever ska tillägna sig god läsförståelse och språkförmåga. Men bakgrunden till motionen handlar ju om att vi ser ett problem i det att forskningen uppenbarligen inte når ut till klassrummen där det istället ibland används alla möjliga undervisningsmetoder utan vetenskaplig förankring.

Vi har inte specifikt hävdat att det är allena ”phonics” eller över huvud taget ”phonics” för den delen, om det är så att det finns bättre metoder utifrån forskningen. Vi vill dock inte se att man använder metoder som helt saknar forskningsmässig anknytning och vars användning i sin tur leder till att barnen inte lär sig läsa. Vi instämmer därför i det som Stockholms universitet framhåller att politiken inte ska styra exakt vilka metoder som används, men vill samtidigt framhålla att det är viktigt att akademien och staden som huvudman ser till att aktuell forskning når ut och tillämpas i klassrummen.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 12 november 2025

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) och Jan Jönsson (L) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionären beskriver att resultaten av den internationella studien PIRLS som undersöker läsförmåga och attityder till läsning hos elever i årskurs 4 visar att läsförmågan har gått ned hos svenska elever sedan den senaste undersökningen. Motionären lyfter med anledning av detta att läskrisen måste bemötas med insatser så att alla elever får förutsättningar att gå ur skolan med god läsförståelse och språkförmåga.

I motionen lyfts att metoden ljudning (eller "phonics") framhålls som en av forskningen förespråkad metod för att koppla bokstavskombinationer till ljudkombinationer och talade ord. Motionären anser att Stockholm stads skolor tydligare bör styras mot bakgrund av forskningsresultaten som refereras ovan och att man därmed i större utsträckning tillämpar läsinlärningsmetoden "phonics".

Motionären föreslår med anledning av detta att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad ska implementera läsningsmetoden "phonics" i större utsträckning i stadens skolor.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, Almega Stockholm och Stockholms universitet.

Almega Stockholm har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

God läsförmåga är centralt för elevers skolframgång i alla ämnen. Det är därför viktigt att systematiskt följa upp elevers läsförståelse, samt att stöd sätts in tidigt för de elever som behöver det. Stadsledningskontoret delar uppfattningen om att en strukturerad ljudningsmetod (phonics) är mycket viktig i den tidiga läsinlärningen, men anser att enbart denna metod inte räcker för att utveckla en god läsförståelse.

I motionen hänvisas till den internationella studien PIRLS 21. Studiens resultat visar att gruppen svenska elever inte är homogen och att elever som "alltid talar svenska i hemmet" presterar lika väl i PIRLS senaste studier. För elever som "inte alltid talar svenska i hemmet" har resultaten sjunkit markant sedan 2016. För dessa elever räcker det inte enbart att arbeta med strukturerad ljudningsmetod för ökad läsförståelse. Stadsledningskontoret bedömer att språkförståelse för elever som inte alltid talar svenska i hemmet är en stor utmaning, inte bara avkodning. Begränsat ordförråd och annan kulturell förståelse påverkar deras läsförståelse.

En balanserad läsundervisning som kombinerar strukturerad ljudningsmetod med olika språkutvecklande aktiviteter är nödvändig. Detta inkluderar att utveckla

elevernas ordförråd, grammatik och förståelse av svenska språket. Eleverna behöver också rika möjligheter till aktiv språkanvändning i meningsfulla sammanhang. Detta innebär att undervisningen ska vara interaktiv och engagera eleverna i samtal och aktiviteter som stärker deras språkförståelse.

I undervisningen behöver hänsyn tas till elevernas förkunskaper och erfarenheter på deras modersmål. Detta innebär att läraren behöver vara medveten om skillnader mellan svenska och elevernas modersmål och använda detta som en resurs i undervisningen.

Utbildningsnämnden har flera kompetensutvecklingsinsatser som stöd för skolornas arbete inom området. Bland annat utbildning i den första språk-, läs- och skrivutvecklingen. I utbildningen betonas vikten av en balanserad undervisning vad gäller tidig språk-, läs- och skrivutveckling. Utbildningsnämnden leder även ett nätverk för lärare i förskoleklass i ett av skolområdena, där den tidiga språk-, läs- och skrivundervisningen är ett viktigt inslag. Där betonas att systematisk ljudningsstrategi (phonics) är en viktig metod.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 augusti 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation av Jan Jönsson (L) och Andréa Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen delar uppfattningen att en strukturerad ljudningsmetod ("phonics") är mycket viktig i den tidiga läsinlärnningen, men anser att enbart denna metod inte räcker för att utveckla en god läsförståelse. God läsförmåga är centralt för elevers skolframgång i alla ämnen. Det är därför viktigt att systematiskt följa upp elevers läsförståelse, samt att stöd sätts in tidigt för de elever som behöver det.

Motionären hänvisar till den internationella studien PIRLS 21. Studiens resultat visar att gruppen svenska elever inte är homogen. Elever som "alltid talar svenska i hemmet" presterar lika väl i PIRLS senaste studier. För "elever som inte alltid talar svenska i hemmet" har resultaten sjunkit markant sedan 2016. För dessa elever räcker det inte enbart att arbeta med strukturerad ljudningsmetod för ökad läsförståelse.

Utbildningsförvaltningens bedömning är att språkförståelse för SVA-elever ("elever som inte alltid talar svenska i hemmet") är en stor utmaning, inte bara avkodning. Begränsat ordförråd och annan kulturell förförståelse påverkar deras läsförståelse.

En balanserad läsundervisning som kombinerar strukturerad ljudningsmetod med olika språkutvecklande aktiviteter är nödvändig. Detta inkluderar att utveckla

elevernas ordförråd, grammatik och förståelse av svenska språket. Eleverna behöver också rika möjligheter till aktiv språkanvändning i meningsfulla sammanhang. Detta innebär att undervisningen ska vara interaktiv och engagera eleverna i samtal och aktiviteter som stärker deras språkförståelse.

Undervisningen måste ta hänsyn till elevernas förkunskaper och erfarenheter på deras modersmål. Detta innebär att läraren behöver vara medveten om skillnader mellan svenska och elevernas modersmål och använda detta som en resurs i undervisningen.

Utbildningsförvaltningen har flera kompetensutvecklingsinsatser som stöd för skolornas arbete inom området. Bland annat utbildning i den första språk-, läs- och skrivutvecklingen. I utbildningen betonas vikten av en balanserad undervisning vad gäller tidig språk-, läs- och skrivutveckling. Förvaltningen leder även ett nätverk för lärare i förskoleklass i ett av skolområdena, där den tidiga språk-, läs- och skrivundervisningen är ett viktigt inslag. Där betonas att systematisk ljudningsstrategi (phonics) är en viktig metod.

Utbildningsförvaltningen anser därför att arbeta för att enbart implementera läsinlärningsmetoden "phonics" är ett alltför trubbigt verktyg för att nå de elever som enligt PIRLS 21 är i störst behov av tidigt stöd i sin läsförmåga.

Stockholms universitet

Stockholms universitets yttrande daterat den 26 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Humanistiska fakulteten har erbjudits att inkomma med ett yttrande på motion av Jan Jönsson (L) om att implementera läsningsmetoden "Phonics".

Institutionen för svenska och flerspråkighet, Institutionen för ämnesdidaktik och Institutionen för lingvistik erbjöds att inkomma med kommentarer till humanistiska fakulteten. Institutionen för ämnesdidaktik och Institutionen för svenska och flerspråkighet inkom med kommentarer, vilka ligger till grunden för humanistiska fakultetens yttrande.

Humanistiska fakulteten ser det som oroande att politiker vill detaljstyra lärares klassrumsarbete ner på metodnivå. Lärarnas arbete regleras av skolans styrdokument och utifrån sina teoretiska och praktiska kunskaper tillsammans med deras kunskaper om sina specifika elever ska de välja arbetssätt som är effektiva och funktionella för elevgruppen, där Phonics kan vara ett av flera arbetssätt.

Med det sagt ställer sig Humanistiska fakulteten bakom ambition att implementera Phonics *i större utsträckning* med förbehållet att det finns en risk att en balanserad syn på läsning/skrivning marginaliseras i och med att en metod förespråkas framför andra. I en balanserad syn ingår vikten av att elever får arbeta med relationen mellan ljud och bokstäver (där Phonics är en väg), men där ingår bland annat också en

funktionell syn på läsande och skrivande, vilket innebär att exempelvis skrivande också behöver ingå i meningsfulla kontexter.

Humanistiska fakulteten understryker att det finns mycket kunskap bakom Phonics som inte framkommer av motionstexten och att det i allra högsta grad är väsentligt att öka kunskapen hos rektorer och lärare i samband med en bredare implementering.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Reservation av Jan Jönsson (L) och Andréa Hedin m.fl. (M)

1. Att avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att tillstyrka motionen.
3. Att därutöver anföra följande:

Förvaltningen menar på att det inte skulle vara förtjänstfullt att enbart arbeta med ”phonics”, men det är inte heller vad vi föreslår. God avkodning räcker varken för god läsförståelse eller skriftlig förmåga. Däremot är automatiserad avkodning helt avgörande för att avlasta hjärnan så att den kan koncentrera sig på förståelse och analys. Här finns alltså ingen motsättning mellan phonics och ett i övrigt språkutvecklande arbetssätt. Däremot behöver svensk skola i högre grad använda sig av evidensbaserade metoder, eftersom det idag tyvärr förekommer metoder som inte fungerar tillräckligt bra för att knäcka läskoden. Det leder till att elever ytligt sett framstår som läskunniga, men i själva verket inte förstår vad de läser. De eleverna klarar vare sig sina studier eller får det stöd de behöver.